

Sözcükte Anlam — Deneme

KPSS AI Coach · 07.09.2026 · 10 soru

Bir sözcük, cümledeki kullanımına bağlı olarak farklı anlam katmanları kazanabilir. Örneğin “perdenin gözü” sözünde, insan organını karşılayan sözcükten hareketle yeni bir kullanım ortaya çıkar. Buna karşılık “perdeyi açmak” ifadesinde sözcük, herkesin bildiği ilk anlamıyla kullanılır. Bu iki kullanım arasındaki ilişki, sözcüğün anlam değişimini bütünüyle kopuk hâle getirmez.

1. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Bir sözcüğün bütün yeni kullanımları mecaz anlam kapsamındadır.
- B) Bir sözcüğün ilk anlamı ile ondan türeyen anlamı arasında bağ bulunabilir.
- C) Bir sözcüğün anlamı, cümledeki kullanımından bağımsız olarak belirlenir.
- D) Bir sözcüğün yeni anlam kazanması, ilk anlamını tamamen ortadan kaldırır.
- E) Bir sözcüğün farklı anlamları yalnızca benzetme yoluyla oluşur.

Bir metinde “ince” ve “narın” sözcükleri aynı cümlede birbirinin yerine kullanılabilir. Ancak bu değişiklik, cümlelerin anlamını bütünüyle aynı bırakmaz; sözcüklerin çağrışım alanları arasında küçük bir ayrım kalır. Bu nedenle yazar, anlatmak istediği duruma göre bu iki sözcükten birini tercih eder.

2. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Anlamları bütünüyle aynı olan sözcükler her cümlede değiştirilebilir.
- B) Birbirine yakın sözcükler hiçbir bağlamda birbirinin yerine geçemez.
- C) Bazı sözcükler, tam özdeş olmadan belirli bağlamlarda yer değiştirebilir.
- D) Çağrışım farkı bulunan sözcükler birbirinin karşıtı sayılır.
- E) Yazarlar sözcük seçerken yalnızca sözlük anlamını dikkate alır.

3. “Bu iki düşünce birbirine yakın görünse de aynı şeyi anlatmıyor.” cümlesinden kesin olarak çıkarılabilecek yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Düşünceler arasında hiçbir anlam ortaklığı yoktur.
- B) Düşünceler aynı anlamı farklı biçimde vermektedir.
- C) Düşünceler arasında benzerlik bulunmakla birlikte tam özdeşlik yoktur.
- D) Düşüncelerden biri diğerinin tam karşıtıdır.
- E) Düşünceler her bağlamda birbirinin yerine kullanılabilir.

Bir sözcüğün anlamını belirlerken yalnızca sözlükteki ilk karşılığına bakmak yeterli değildir. Sözcüğün cümlede hangi amaçla kullanıldığı ve başka sözcüklerle nasıl bir ilişki kurduğu da değerlendirilmelidir. ----. Bu yaklaşım, anlam sınıflandırmalarında bağlamanın önemini ortaya koyar.

4. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A)** Bu nedenle her sözcük yalnızca tek bir anlam taşımalıdır.
- B)** Aynı sözcük, bulunduğu bağlama göre farklı anlam özellikleri gösterebilir.
- C)** Bu yüzden terim anlamlı sözcükler günlük dilde kullanılamaz.
- D)** Bunun sonucunda eş anlamlı sözcükler her cümlede değiştirilebilir.
- E)** Bu nedenle karşıt anlamlı sözcükler aynı kavramı karşılar.

I. “Çocuğun yüzü soğuktan kızarmıştı.” cümlesinde “yüz” sözcüğü temel anlamıyla kullanılmıştır. II. “Bu davranış onun gerçek yüzünü gösterdi.” cümlesinde “yüz” sözcüğü mecaz anlamlıdır. III. “Dairenin yarıçapı üç santimetredir.” cümlesindeki “yarıçap” sözcüğü terim anlamlıdır. IV. “Konuk” ve “misafir” sözcükleri yazılışları farklı, anlamları aynı sözcüklerdir. V. “Açık” ve “kapalı” sözcükleri birbirine yakın anlamlıdır.

5. Numaralanmış cümlelerin hangisinde sözcükler arasındaki anlam ilişkisi yanlış açıklanmıştır?

- A)** I.
- B)** II.
- C)** III.
- D)** IV.
- E)** V.

Bir sözcüğün alan terimi olarak kullanılması, onun her zaman günlük dildeki anlamını taşıdığı anlamına gelmez. “Kök” sözcüğü biyolojide başka, matematikte başka bir kavramı karşılayabilir. Burada önemli olan, sözcüğün belirli bir bilgi alanında özel ve sınırlı bir kavramı adlandırmasıdır. Bu özellik, sözcüğün kullanımını bağlama göre değerlendirmeyi gerektirir.

6. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A)** Bir sözcük, farklı alanlarda kullanıldığında aynı özel kavramı karşılar.
- B)** Bir sözcüğün terim olması, belirli bir alandaki kavramı karşılamasına bağlıdır.
- C)** Günlük dilde kullanılan sözcükler hiçbir zaman alan kavramı bildiremez.
- D)** Bir sözcüğün anlamı, kullanıldığı bilgi alanından bağımsızdır.
- E)** Terim anlamlı sözcükler yalnızca matematik alanında kullanılır.

“Geniş” ve “ferah” sözcükleri, “Bu oda geniş.” cümlesinde birbirine yakın bir anlatım oluşturur. Ancak “geniş bilgi” sözünde “ferah” sözcüğünün kullanılması aynı sonucu vermez. Demek ki sözcüklerin anlam yakınlığı, her durumda birbirinin yerine geçebilecekleri anlamına gelmez. Kullanım alanı, bu tür ilişkilerin belirlenmesinde önem taşır.

7. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Bazı sözcükler belirli bir cümlede birbirine yakın anlam oluşturabilir.
- B) Anlamca yakın sözcüklerin her bağlamda değiştirilebilmesi gerekmez.
- C) Sözcükler arasındaki anlam ilişkisi, kullanım alanından etkilenebilir.
- D) Yakın anlamlı sözcükler, bütün cümlelerde birbirinin yerine kullanılabilir.
- E) Bir sözcüğün uygunluğu, içinde bulunduğu cümle dikkate alınarak belirlenebilir.

Bir anlatıcı, “Onun sözleri içime işledi.” dediğinde sözlerin fiziksel olarak bir yere girdiğini anlatmaz. Burada sözcükler, gerçek anlamlarından uzaklaştırılarak anlatıcının güçlü biçimde etkilenmesini karşılar. Buna karşılık “İğne kumaşa işledi.” cümlesinde aynı sözcük, yaptığı eylemin doğrudan anlamını taşır. Bu iki kullanımın ayrımı, cümledeki anlam ilişkisi incelenerek yapılabilir.

8. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) “İşlemek” sözcüğü her iki cümlede de aynı anlamı taşımaktadır.
- B) İlk cümledeki kullanım, sözcüğün gerçek anlamından uzaklaşmasıyla oluşmuştur.
- C) İkinci cümledeki kullanım, sözcüğün benzetme yoluyla yeni anlam kazanmasıdır.
- D) Sözcüğün mecaz kullanımı, temel anlamıyla hiçbir ilişki taşımaz.
- E) Bir sözcük, aynı metinde yalnızca tek anlam özelliği gösterebilir.

9. “Kimi kelimeler, bütün kullanımlarda aynı karşılığı vermese de belirli cümlelerde birbirinin yerini alabilir.” cümlesinde anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tam denk olmayan ifadeler, hiçbir bağlamda değiştirilemez.
- B) Tam denk olmayan ifadeler, bütün bağlamlarda değiştirilebilir.
- C) Tam denk olmayan ifadeler, yalnızca yazılışları aynı olduğunda değiştirilebilir.
- D) Tam denk olmayan ifadeler, birbirinin karşısı olduğunda değiştirilebilir.
- E) Tam denk olmayan ifadeler, uygun bağlamda değiştirilebilir.

Bilim, sanat ve meslek çevresindeki özel kavram adları, gündelik söyleyişlerden ayrı değerlendirilir. Bir kelime, ilk anlamından uzaklaşıp başka bir anlam yüklenebilir; bu durumda söz konusu dönüşüm, herhangi bir uzmanlık dalına bağlı olmak zorunda değildir. Yazılışları farklı iki kelimenin anlam bakımından ilişkisi de ya tam örtüşme ya da bağlama göre değişen bir yakınlık taşıyabilir.

10. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisi çıkarılabilir?

- A) Her yazılış ayrılığı, sözcükler arasında tam örtüşme bulunduğunu kanıtlar.
- B) Bir uzmanlık dalına bağlılık, her yeni sözcük değerinin zorunlu koşuludur.
- C) Bu incelemede iki ayrı belirleme yolu gözetilmelidir.
- D) İlk anlamdan uzaklaşma, yalnızca özel kavram adlarında görülür.
- E) Bağlama göre değişen yakınlık, yazılışların da aynı olmasını gerektirir.

Cevap Anahtarı

1. B

2. C

3. C

4. B

5. E

6. B

7. D

8. B

9. E

10. C

Çözümler

1. Parçada, “perdenin gözü” kullanımının ilk anlamdan hareketle oluştuğu belirtilmektedir. Bu nedenle sözcüğün ilk anlamıyla sonraki kullanımı arasında bağ bulunduğu sonucuna ulaşılır; ancak bütün yeni kullanımların mecaz olduğu söylenemez.
2. Parça, “ince” ve “narin” sözcüklerinin belirli bir cümlede değiştirilebildiğini ancak bütünüyle özdeş olmadığını belirtmektedir. Bu, yakın anlamlı sözcüklerin temel özelliğidir; karşıtlık ya da her durumda değiştirilebilirlik çıkarılamaz.
3. Cümlede düşüncelerin birbirine yakın olduğu, fakat aynı şeyi anlatmadığı açıkça belirtilmiştir. Bu nedenle benzerlik ile tam özdeş olmama birlikte değerlendirilmelidir; karşıtlık veya her bağlamda değiştirilebilirlik çıkarılamaz.
4. Parçanın ilk iki cümlesi anlamın sözlük karşılığıyla sınırlanamayacağını ve bağlamın dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir. B seçeneği bu düşüncüyü doğrudan tamamlar; diğerleri anlam ilişkilerini gereğinden fazla geneller veya değiştirir.
5. “Açık” ve “kapalı” sözcükleri birbirinin karşıtıdır; yakın anlamlı değildir. Diğer cümlelerde temel anlam, mecaz anlam, terim anlam ve eş anlam ilişkileri doğru açıklanmıştır.
6. Parçada, terim niteliğinin sözcüğün belirli bir bilgi alanında özel ve sınırlı kavramı karşılmasına bağlı olduğu açıklanmaktadır. Diğer seçenekler bu niteliği bütün alanlara, yalnızca matematiğe veya bağlamdan bağımsızlığa taşımaktadır.
7. Parça, yakın anlamlı sözcüklerin belirli bir cümlede değiştirilebildiğini ancak her bağlamda aynı sonucu vermediğini belirtmektedir. Bu nedenle bütün cümlelerde değiştirilebilme yargısına ulaşılamaz; diğer seçenekler parçadaki bağlam vurgusuyla uyumludur.
8. İlk cümlede “işlemek” sözcüğü fiziksel bir eylemi değil, güçlü biçimde etkilenmeyi anlatmaktadır. Bu nedenle gerçek anlamdan uzaklaşan bir kullanım söz konusudur; ikinci cümlede ise doğrudan eylem anlatıldığı için aynı değerlendirme yapılamaz.
9. Cümle, anlam bakımından tamamen örtüşmeyen ifadelerin her durumda değil, bağlama elverişli cümlelerde birbirinin yerine kullanılabileceğini belirtir. Bu nedenle E doğrudur. B seçeneği ise bu sınırlı kullanımı bütün bağlamlara yayarak anlamı genelleştirmektedir.
10. Parça, özel kavram adlandırması ile ilk anlamdan uzaklaşmayı birbirinden ayırmakta; ayrıca tam örtüşme ile bağlama bağlı yakınlığı farklılaştırmaktadır. Bu nedenle anlam incelemesinde iki ayrı belirleme yolu gözetilmelidir. A ve E, yazılış ile anlam ilişkisini yanlış biçimde özdeşleştirir; B ve D ise parçadaki kapsamı gereksiz biçimde daraltır.